ЗБІРНИК
НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ

IV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

ОСВІТА І НАУКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Київ,

10–11 листопада 2026 року

ГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ДУ «ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ ПРАЦІ ІМЕНІ Ю.І. КУНДІЄВА НАМН УКРАЇНИ»
ДУ «ІНСТИТУТ НЕВРОЛОГІЇ, ПСИХІАТРІЇ ТА НАРКОЛОГІЇ ІМЕНІ П.В. ВОЛОШИНА НАМН УКРАЇНИ»
КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРІСА (ЛИТВА)
GEORGIAN INTERNATIONAL UNIVERSITY (ГРУЗІЯ)
ЛИТОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СПОРТУ (ЛИТВА)
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ГАБРОВО (БОЛГАРІЯ)
ПОЛЬСЬКИЙ КАМПУС КИЇВСЬКОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(М. БИТОМ, ПОЛЬЩА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МОН УКРАЇНИ
ГО «НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА ОСВІТЯН УКРАЇНИ»
ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»
ГО «АСОЦІАЦІЯ ПСИХОТЕРАПЕВТІВ І ПСИХОАНАЛІТИКІВ УКРАЇНИ»
ВГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЛІКАРІВ-ПСИХОЛОГІВ»
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «МІСТ ІМЕНІ МИХАЙЛА САВЕНКА»
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ІНВАЛІДІВ «СОЮЗ ЧОРНОБИЛЬ УКРАЇНИ»

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЯ

ОСВІТА І НАУКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

10–11 листопада 2026 року
Україна, Київ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ

Київ
ДП «Експрес-об'ява»
2026

УДК 327.5[001.89+378](477)[2014/2026]
О72

Збірник IV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Освіта і наука України в умовах війни та післявоєнний період»
рекомендовано рішенням Вченої ради ГО «НАН ВО України»
від 30.10.2026 року, протокол № 7.

Рецензенти:
Череп Алла - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку Запорізького національного університету;
Кузнєцов Юрій - доктор технічних наук, професор, заслужений винахідник УРСР, заслужений працівник народної освіти України, заслужений викладач НТУУ «КПІ».

О72 **Освіта** і наука України в умовах війни та післявоєнний період : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і наука України в умовах війни та післявоєнний період» (Київ, 10–11 листопада 2026 року) / упор. В. Шпак; за загальною редакцією С. Табачнікова. Київ : ДП «Експрес-об'ява», 2026. 165 с.

ISBN 978-617-7389-42-1
DOI: 10.51587/9786-1773-89421-2026-39

До збірника увійшли статті та тези доповідей, подані до оргкомітету учасниками IV Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і наука України в умовах війни та післявоєнний період» (Київ, 10–11 листопада 2026 року).

Матеріали будуть актуальними для науковців, працівників освіти, студентів, молодих учених і широкого кола читачів.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

УДК 327.5[001.89+378](477)[2014/2026]

ISBN 978-617-7389-42-1
© ГО «НАН ВО УКРАЇНИ», 2026

З М І С Т

І. СУСПІЛЬНІ НАУКИ

БАЛИНСЬКА Ольга Михайлівна
ОСВІТА ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ КУЛЬТУРИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА *(після війни українцям доведеться навчитися читати світ заново)* 6

БОБРОВНИК Світлана Василівна
ФУНКЦІЇ НАУКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 11

ВАРИЧ Ольга Григорівна
ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОСВІТИ І НАУКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ 16

Лариса НАЛИВАЙКО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 23

ІІ. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

АЛАТИРЕНКО Мирослава Андріївна
НЕСТАНДАРТНІ РІШЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ (ІНДИВІДУАЛЬНИХ І КОЛЕКТИВНИХ) ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ 28

ДОВЖУК Ігор Володимирович
ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 34

ЄГОРОВА Тетяна Дмитрівна,
ВАСЮТА Віра Анатоліївна,
ЧОПИК Наталія Григорівна
РЕФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ 39

Serhii ZIABLITSEV,
Oleksandr NAHORNYI,
Yuliia PEREPELYTSIA,
Denys ZIABLITSEV,
Volodymyr LIKHODIIEVSKYI
PSYCHO-EMOTIONAL STATUS AS A PREDICTOR OF “KROK 1” LICENSING EXAMINATION OUTCOMES IN MEDICAL STUDENTS 43

DOI: 10.51587/9786-1773-89421-2026-39

КАРПІНА Олена Сергіївна
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ВИКЛАДАЧІВ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗВО ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВІЙНИ **48**

НАДТОЧІЙ Ірина Ігорівна
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ **57**

НІКОЛАЄНКО Віта Валентинівна
ОПТИМІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ МОБІЛЬНИХ МІКРОЗАВДАНЬ **62**

ФОМІНА Людмила Володимирівна,
ПОЛОВИНКО Олена Сергіївна,
ШЕЙКО Анастасія Олександрівна
ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ В МЕДИЦИНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІР І ОСВІТНІ ПЕРСПЕКТИВИ **65**

РУСНАК Алла Валентинівна
ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ У СИСТЕМІ ПРІОРИТЕТІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ **74**

ТАРАСЕНКО Галина Сергіївна
ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ **81**

Liliia TSYGANENKO
BETWEEN WRITING AND SILENCE: WOMEN'S POSTWAR SEARCHES AND UNDELIVERED LETTERS IN GERMANY, 1945–1955
(This publication was made possible through the support of the fellowship program at the Käte Hamburger Kolleg Global dis:connect, Ludwig-Maximilians-University Munich, Germany) 87

III. ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

ДРЕВІЦЬКА Оксана Остапівна,
МЯЛОВИЦЬКА Олена Анатоліївна
КЛІНІЧНИЙ ПАТОМОРФОЗ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ В ПЕРІОД ВІЙНИ **93**

ОСУХОВСЬКА Олена Сергіївна,
ТАБАЧНІКОВ Станіслав Ісакович,
ТАБАЧНІКОВА Вікторія Станіславівна,
ТОВАЛОВИЧ Тетяна Володимирівна
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХООСВІТНІХ ЗАХОДІВ У СТРУКТУРІ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З УЧАСТЮ В АЗАРНТИХ ІГРАХ, СЕРЕД ПІДЛІТКІВ ТА МОЛОДІ 101

РУДЕНКО Валентина Андріївна,
ЧОПИК Наталія Григорівна,
ВАСЮТА Віра Анатоліївна
ПІДГОТОВКА АСПІРАНТІВ В НАУКОВИХ УСТАНОВАХ МЕДИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ЗА РОКИ ВІЙНИ 120

СИРОВА Ганна Олегівна
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФІЛІЗАЦІЇ «МЕДИЧНОЇ ТА БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ» ДЛЯ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ 124

IV. ТЕХНІЧНІ НАУКИ

ДОВГАЛЮК Оксана Миколаївна,
САВЧЕНКО Наталя Панасівна
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ВІЙСЬКОВИМ ЗАГРОЗАМ В ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ 129

МЕЛЬНИК Володимир Борисович,
ПУЗІК Сергій Олексійович,
КОНАРЕВА Вікторія Валентинівна,
КОВГАН Максим Іванович,
ЛЕУСЕНКО Дар'я Володимірівна
АВТОМАТИЧНЕ ЗВАЖУВАННЯ В РУСІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЗА ДОПОМОГОЮ WIM (WEIGH-IN-MOTION) – СИСТЕМ..... 150

ЧЕРКАШИНА Вероніка Вікторівна,
ГЛУЩЕНКО Олег Юрійович
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ УКРАЇНИ: РОЛЬ РОЗПОДІЛЕНОЇ ГЕНЕРАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ 155

Yevgenii SHTEFAN,
Daryna BARANOVA
SCIENTIFIC AND TECHNICAL ASPECTS OF ORGANIZING OF PRINTING PRODUCTIONS OF OUTDOOR ADVERTISING WITH AUGMENTED REALITY ELEMENTS 160

DOI: 10.51587/9786-1773-89421-2026-39

УДК 331.101.262:338.246.8(477)

РУСНАК Алла Валентинівна,
д-р екон. наук, професор, в.о. завідувача кафедри економіки,
Херсонський навчально-науковий інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Херсон, Україна

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ У СИСТЕМІ ПРІОРИТЕТІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

***Анотація**. У роботі обґрунтовано стратегічну роль людського капіталу в системі пріоритетів повоєнного відновлення України. Визначено основні загрози його збереженню та відтворенню, пов'язані з демографічними втратами, зовнішньою та внутрішньою міграцією, освітніми втратами, погіршенням стану здоров'я населення та структурними диспропорціями ринку праці. Систематизовано пріоритети розвитку людського капіталу та запропоновано відповідні інструменти їх реалізації. Обґрунтовано необхідність узгодження державної, регіональної та корпоративної політики розвитку людського капіталу з потребами структурної модернізації економіки України.*

***Ключові слова**: людський капітал, повоєнне відновлення, людський розвиток, ринок праці, освіта, зайнятість, професійні компетентності, демографічна стійкість.*

Alla RUSNAK,
Doctor of Economics, Professor, Acting Head of the Department of Economics
Kherson Educational-Scientific Institute Admiral Makarov National Shipbuilding University,
Kherson, Ukraine

HUMAN CAPITAL IN THE SYSTEM OF PRIORITIES FOR UKRAINE'S POST-WAR RECOVERY

***Abstract**. The article substantiates the strategic role of human capital in the system of priorities for Ukraine's post-war recovery. The main threats to its*

preservation and reproduction are identified, including demographic losses, external and internal migration, educational losses, deterioration of public health, and structural imbalances in the labour market. The priorities for human capital development are systematized and relevant implementation instruments are proposed. The need to coordinate national, regional, and corporate human capital policies with the structural modernization requirements of the Ukrainian economy is substantiated.

***Keywords**: human capital, post-war recovery, human development, labour market, education, employment, professional skills, demographic resilience.*

Вступ. Повномасштабна війна суттєво змінила умови відтворення людського капіталу України. Руйнування соціальної та виробничої інфраструктури поєднується з міграцією населення, внутрішнім переміщенням, демографічними втратами, перериванням освітніх траєкторій та зміною структури попиту на робочу силу. За результатами п'ятої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення України (RDNA5), потреби у відновленні й реконструкції протягом наступного десятиліття оцінюються майже у 588 млрд дол. США [1]. Це свідчить про масштаб майбутньої відбудови, реалізація якої залежатиме не лише від фінансових та матеріальних ресурсів, а й від наявності відповідного людського потенціалу.

Людський капітал у цьому контексті доцільно розглядати як системоутворюючий ресурс відновлення, що охоплює знання, професійні компетентності, здоров'я, підприємницькі здібності, інноваційну активність таздатність населення адаптуватися до структурних змін. Водночас війна посилила ризики його втрати через вимушену міграцію, погіршення здоров'я, скорочення економічної активності та невідповідність кваліфікацій новим потребам економіки [2; 5].

Отже, метою дослідження є обґрунтування місця людського капіталу в системі пріоритетів повоєнного відновлення України та визначення стратегічних напрямів його збереження, відтворення і продуктивного використання.

Огляд літератури. У сучасних підходах Світового банку людський капітал пов'язується зі здоров'ям, знаннями, навичками та досвідом людей, які визначають їхню продуктивність та можливості реалізації економічного потенціалу [3]. Відповідно, його розвиток створює довгострокові пе-

DOI: 10.51587/9786-1773-89421-2026-39

редумови економічного зростання, технологічного оновлення та підвищення суспільної стійкості.

Для України проблематика людського капіталу набуває особливого значення внаслідок одночасного впливу демографічних, міграційних, освітніх та економічних факторів. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року передбачає подолання негативних демографічних тенденцій та створення умов для розвитку людського потенціалу, зокрема у контексті забезпечення економіки необхідними трудовими ресурсами [4].

Міжнародна організація праці звертає увагу на дефіцит робочої сили, невідповідність професійних навичок потребам роботодавців, вимушене переміщення населення та необхідність створення умов для продуктивної зайнятості [5]. Отже, в сучасних умовах дослідження людського капіталу має виходити за межі традиційної проблематики освіти й професійної підготовки та охоплювати питання демографічної стійкості, здоров'я, повернення населення, інклюзивності ринку праці й адаптації компетентностей до нової структури економіки.

Методи. Методологічну основу дослідження становлять системний та структурно-функціональний підходи. Для визначення ролі людського капіталу в повоєнному відновленні використано методи аналізу та синтезу, узагальнення, порівняння і систематизації. Інформаційною базою стали стратегічні документи України та матеріали Світового банку і Міжнародної організації праці [1–5].

Системний підхід дав змогу розглядати людський капітал у взаємозв'язку з демографічними процесами, освітою, охороною здоров'я, ринком праці та економічною модернізацією. На основі структурно-функціонального підходу визначено основні напрями політики його збереження, відтворення та продуктивного використання.

Результати та обговорення. Повоєнне відновлення України потребує переходу від вузького розуміння відбудови як відновлення зруйнованих фізичних об'єктів до людиноцентричної моделі, у якій інфраструктурні інвестиції поєднуються з розвитком людського капіталу. Навіть масштабне залучення міжнародних фінансових ресурсів не забезпечить довгострокового економічного ефекту без достатньої кількості кваліфікованих працівників, інженерів, управлінців, підприємців, науковців та інших фахівців.

Одним із найскладніших викликів є демографічний. Війна посилила міграційний відтік та внутрішнє переміщення населення. За матеріалами

Світового банку, на початок 2026 р. мільйони українців продовжували перебувати за межами країни або мали статус внутрішньо переміщених осіб [2]. Тому політика повернення громадян повинна ґрунтуватися не лише на патріотичних чи соціальних мотивах, а насамперед на формуванні безпечного середовища, доступності житла, робочих місць, освіти, охорони здоров'я та перспектив професійної самореалізації.

Другим викликом є зміна кількісних та якісних параметрів робочої сили. Відбудова формуватиме значний попит на інженерні, будівельні, енергетичні, логістичні, цифрові, управлінські та підприємницькі компетентності. Водночас система освіти та професійної підготовки має швидше реагувати на трансформацію структури зайнятості. Особливого значення набувають короткі програми перекваліфікації, мікрокваліфікації, дуальна освіта, навчання дорослих і партнерські програми закладів освіти та роботодавців.

Третім напрямом є збереження здоров'я як базового компонента людського капіталу. Відновлення має передбачати не лише фізичну реконструкцію медичних закладів, а й розширення реабілітаційної, психологічної та соціальної допомоги. Особливого значення набувають реабілітація ветеранів, підтримка осіб з інвалідністю та створення умов для їхньої професійної й економічної інтеграції.

Четвертим напрямом має стати підвищення рівня економічної активності населення. В умовах дефіциту трудових ресурсів необхідно створювати умови для ширшої участі жінок, молоді, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю та громадян, які повертаються з-за кордону, у продуктивній зайнятості та підприємницькій діяльності [5].

Узагальнення основних напрямів відповідної політики наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Пріоритети розвитку людського капіталу в системі повоєнного відновлення України

Пріоритет	Основні проблеми	Інструменти реалізації	Очікуваний результат
1	2	3	4
Демографічне відновлення та повернення населення	Міграція, депопуляція, внутрішнє переміщення	Житлові програми, підтримка повернення, розвиток соціальної інфраструктури, допомога ВПО	Збереження та відновлення трудового потенціалу

DOI: 10.51587/9786-1773-89421-2026-39

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Відновлення здоров'я	Наслідки війни, інвалідність, психологічні травми	Реабілітація, психологічна допомога, доступна медицина, професійна реінтеграція	Зростання економічної активності та якості людського капіталу
Модернізація освіти	Освітні втрати, невідповідність компетентностей потребам економіки	Мікрокваліфікації, дуальна освіта, STEM, цифрові навички, навчання дорослих	Формування компетентностей для відбудови та модернізації
Розвиток ринку праці	Дефіцит працівників, структурні диспропорції	Перекваліфікація, активні програми зайнятості, прогнозування потреб у кадрах	Скорочення кваліфікаційного розриву
Реінтеграція ветеранів та ВПО	Ризики соціального та економічного виключення	Навчання, працевлаштування, гранти на бізнес, адаптація робочих місць	Інклюзивність відновлення та розширення зайнятості
Підтримка підприємництва та інновацій	Втрата бізнесів, обмежені можливості самозайнятості	Стартап-програми, гранти, бізнес-інкубатори, доступ до фінансування	Нові робочі місця та підвищення інноваційної активності
Регіоналізація політики людського капіталу	Територіальні диспропорції та нерівномірність відновлення	Регіональні кадрові прогнози, освітньо-бізнесові партнерства, місцеві програми зайнятості	Узгодження людського потенціалу з потребами регіональної економіки

Джерело: систематизовано автором на основі [1–5].

Особливо важливо забезпечити регіональну диференціацію політики людського капіталу. Потреби територій, що зазнали значних руйнувань та втрати населення, відрізнятимуться від потреб регіонів, які прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Відповідно, регіональні програми відновлення мають включати прогнозування потреб у професіях та компетентностях, оцінювання демографічного потенціалу, партнерство закладів освіти з роботодавцями та підтримку підприємництва.

Важливо також пов'язати розвиток людського капіталу зі структурною модернізацією економіки. Повоєнне відновлення створює можливість не

лише відтворити довоєнну господарську структуру, а й прискорити цифрову, технологічну та «зелену» трансформацію. Відповідно, система освіти має готувати кадри не тільки для відновлення зруйнованого, а й для нових секторів та технологій.

Висновки. Людський капітал має розглядатися як один із системоутворюючих ресурсів повоєнного відновлення України поряд із фізичним, фінансовим та інституційним капіталом. Масштабні демографічні зміни, міграція, освітні втрати, погіршення здоров'я населення та дефіцит кваліфікованої робочої сили створюють ризик ситуації, коли темпи економічного відновлення стримуватимуться не стільки нестачею фінансових ресурсів, скільки обмеженістю людського потенціалу.

Пріоритетами мають стати демографічне відновлення та створення умов для повернення громадян, збереження здоров'я, модернізація освіти, розвиток системи навчання впродовж життя, професійна реінтеграція ветеранів і ВПО, активізація зайнятості та підприємництва. Водночас політика розвитку людського капіталу повинна мати виразний регіональний вимір і враховувати відмінності у демографічному потенціалі, масштабах руйнувань та структурі місцевої економіки.

Таким чином, інвестиції в людський капітал слід розглядати не як супровідний соціальний компонент відбудови, а як економічну інвестицію у продуктивність, інноваційність та довгострокову стійкість України. Саме здатність зберегти, повернути, розвинути та продуктивно використати людський потенціал значною мірою визначатиме якість повоєнної трансформації держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. World Bank Group. (2026). *Ukraine: Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. World Bank Group, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (дата звернення: 12.09.2026).
2. World Bank. (2026). *Investing in Tomorrow: Strengthening Human Development and Resilience in Ukraine*. World Bank. URL: https://www.worldbank.org/en/results/2026/04/06/investing-in-tomorrow-strengthening-human-development-and-resilience-in-ukraine (дата звернення: 15.09.2026).
3. World Bank. (2026). *Human Capital Report 2026: Building Human Capital Where It Matters: Homes, Neighborhoods, and Workplaces*. World Bank. URL: https://www.worldbank.org/en/publication/human-capital-report (дата звернення: 29.09.2026).

DOI: 10.51587/9786-1773-89421-2026-39

4. Кабінет Міністрів України. (2024). *Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року*: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/66f/c43/106/66fc4310689bb131307545.pdf (дата звернення: 24.09.2026).
5. International Labour Organization. (2026). *Decent Work Country Programme Ukraine 2026–2029*. ILO. URL: https://www.ilo.org/resource/report/decent-work-country-programme-ukraine-2026-2029 (дата звернення: 22.09.2026).

REFERENCES

1. World Bank Group. (2026). *Ukraine: Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. World Bank Group, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Available at: World Bank – RDNA5 (accessed September 12, 2026).
2. World Bank. (2026). *Investing in Tomorrow: Strengthening Human Development and Resilience in Ukraine*. World Bank. Available at: – Investing in Tomorrow (accessed September 15, 2026).
3. World Bank. (2026). *Human Capital Report 2026: Building Human Capital Where It Matters: Homes, Neighborhoods, and Workplaces*. World Bank. Available at: World Bank – Human Capital Report 2026 (accessed September 29, 2026). Світовий банк
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *Stratehiia demohrafichnoho rozvytku Ukrainy na period do 2040 roku [Strategy for Demographic Development of Ukraine until 2040]*. Order No. 922-r, September 30, 2024. Available at: Cabinet of Ministers of Ukraine – Demographic Development Strategy until 2040 (accessed September 24, 2026). (In Ukrainian).
5. International Labour Organization. (2026). *Decent Work Country Programme Ukraine 2026–2029*. ILO. Available at: ILO – Decent Work Country Programme Ukraine 2026–2029 (accessed September 22, 2026).